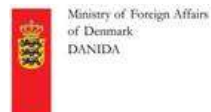

Monitorizarea mass-media în campania electorală pentru alegerile locale generale din 5 iunie 2011

Raport Nr. 3
16-29 mai 2011

Acest raport este realizat în cadrul proiectului „Monitorizarea mass-media în campania electorală”, cu susținerea financiară a Fundației Est-Europene, din resursele acordate de Agenția Suedeză pentru Dezvoltare și Cooperare Internațională (Sida/Asdi) și Ministerul Afacerilor Externe al Danemarcei (DANIDA). Opiniile exprimate aparțin autorilor și nu reflectă neapărat punctul de vedere al finanțatorilor.

1. Date generale

1.1 Obiectivul proiectului: Monitorizarea și informarea publicului referitor la comportamentul mass-media în campania electorală, inclusiv a accesului concurenților electorali la mass-media și asigurarea pluralismului de opinie. Monitorizarea își propune să analizeze tendințele reportericești care pot afecta performanța mass-media și compromite abilitatea acestora de a oferi publicului informații veridice, echidistante și pluraliste.

1.2 Perioada de monitorizare: 18 aprilie – 19 iunie 2011

1.3 Criteriile de selectare a instituțiilor mass-media supuse monitorizării:

- Audiența-impactul (național, quasi-național). *Justificare:* Este binecunoscut faptul că între numărul audienței și impactul mass-media asupra opiniei publice există o legătură directă: cu cât mai multă lume este expusă unui anumit mesaj, cu atât mai puternic este impactul acestuia asupra anumitor segmente ale societății.
- Limba difuzării (română și rusă). *Justificare:* Pe lângă mass-media în limba română au fost incluse și posturi/ziare în limba rusă, această limbă fiind utilizată nu doar de minoritățile de etnie rusă, dar și de alte etnii - bulgari, găgăuzi, ucraineni.

1.4 Lista mass media monitorizate

Presa audiovizuală

Prime TV (Primele Știri, 21:00) - post privat, acoperire națională, difuzează în limba română și rusă;

NIT TV (Curier, 22:00)– post privat, acoperire națională, difuzează în rusă și română;

EU TV (Știri, 20:30) - post privat, acoperire quasi-națională, difuzează în română;

Jurnal TV (Jurnalul orei 20:00) - post privat, difuzează prin satelit, în română și rusă

N4 (Obiectiv, 19:30) - post privat, acoperire regională, difuzează în limba română

Presa scrisă:

Adevărul (cotidian național, limba română, 5 apariții pe săptămână);

Timpul de dimineață (cotidian național, limba română, 5 apariții);

Moldova suverană (cotidian național, limba română, 4 apariții);

Nezavisimaia Moldova (cotidian național, limba rusă, 4 apariții);

Jurnal de Chișinău (bisăptămânal național, limba română, 2 apariții)

2. Cadrul metodologic

A fost monitorizat conținutul integral al ziarelor și câte un buletin de știri zilnic, fiind analizate materialele cu caracter electoral direct și indirect. Materialele au fost supuse unei evaluări de conținut și de context, pentru a determina dacă sunt favorabile sau defavorabile unui sau altui partid/unei sau altei formațiuni politice. De asemenea, materialele au fost analizate conform următoarelor criterii de reflectare obiectivă:

Imparțialitate/obiectivitate: Potrivit Codului de etică, știrile trebuie să fie imparțiale și obiective; să nu favorizeze anumite partide/grupuri/persoane în detrimentul altora.

Obiectivitatea jurnalistică presupune o distincție clară între opinie și fapte, atât prin alegerea unghiului de abordare, cât și prin detaliile furnizate. Prezența elementelor discriminatorii în cadrul reportajelor și știrilor reprezintă un prim criteriu de prezentare a realității prin prisma jurnalistului. Iar filtrarea știrilor și analiza minimă a istoriei și contextului, de asemenea, vorbesc despre apărarea intereselor anumitor actori, dar nu ale publicului larg¹.

Corectitudinea și echilibrul surselor/pluralismul de opinie: Pentru a fi corecte și echilibrate, materialele trebuie să prezinte toate părțile vizate, în special când e vorba de subiecte controversate, și să trateze în mod egal oponenții.² De asemenea, mass-media trebuie să asigure accesul publicului la o multitudine de păreri diverse care ar ajuta auditoriul să-și creeze propria opinie asupra celor întâmplate. În cazurile în care anumitor puncte de vedere li se oferă mai multă atenție decât altora, acestea devin proeminente și implicit afectează percepția publicului despre aceea ce se întâmplă în societate.

Limbajul și imaginile utilizate: Jurnalismul responsabil presupune nu doar prezentarea veridică a faptelor, ci și utilizarea unui limbaj corect și decent. Exagerările și limbajul licențios utilizat în mod deliberat, cum ar fi limbajul peiorativ sau etichetele atribuite anumitor persoane sau organizații, precum și imaginile manipulate astfel încât anumite părți să apară în lumină negativă ridică grave semne de întrebare cu privire la respectarea standardelor etice și profesionale. Comportamentul etic al jurnaliștilor este pus la îndoială de cele mai multe ori atunci când imaginile prezintă aspecte ce nu corespund realității, când acestea sunt trucate, dar și atunci când anumite știri sunt ilustrate cu imagini ce nu au legătură cu textul, cu partea informațională.

3. Datele monitorizării

Implicare în campania electorală

În cele 14 jurnale de știri monitorizate în perioada 16-29 mai 2011, postul Prime TV a difuzat 64 de știri cu caracter electoral direct și indirect. Materialele care vizează nemijlocit activitățile de campanie ale concurenților electorali au fost prezentate la rubrica specială „Electorală 2011”. Astfel, Prime TV și-a informat telespectatorii despre principalele evenimente/acțiuni electorale din aceste două săptămâni, în special cele organizate de candidații la funcția de primar general al municipiului Chișinău. De asemenea, au fost reflectate situațiile de conflict și acuzațiile reciproce, pe care și le-au adus candidații și partidele pe care aceștia le reprezintă. În același timp, unele evenimente care la fel au legătură cu campania electorală au fost reflectate în afara rubricii electorale (17 mai: reportajul despre începutul perioadei de verificare a listelor alegătorilor și știrea despre eliberarea cetățenilor ucraineni bănuși de editarea unor ziare false cu informații defăimătoare despre unii concurenți electorali; 19 mai: protestul colectivelor ziarelor

¹ Simona Ștefănescu, Riscurile comunicării mediatică în timpul conflictelor

² Fico, Sofin, and Dragger, 2007. Fairness and defamation in the reporting of local issues.

„clonate” în scop electoral care au cerut urgentarea anchetei și excluderea din cursa electorală a concurenților care au comandat falsificarea ziarelor).

În perioada de raport, postul de televiziune monitorizat a alocat spațiu de emisie și pentru educația electorală a cetățenilor. Astfel, în această perioadă, telespectatorii au putut afla detalii despre felul cum pot fi verificate listele electorale, interdicția legală impusă concurenților electorali de a oferi cadouri alegătorilor, actele necesare pentru votare, exercitarea dreptului de vot al locuitorilor din Corjova, Dubăsari.

Obiectivitate și imparțialitate

La postul Prime TV nu au fost înregistrate probleme deosebite privind separarea opiniilor de fapte, precum și abateri grave de la normele deontologice care ar fi dus la distorsionarea realității. În același timp, frecvența apariției și unghiul de abordare a evenimentelor denotă clar simpatia editorială a acestui post de televiziune față de Partidul Democrat, liderii și candidații acestei formațiuni politice, în unele cazuri materialele puse pe post în buletinul de știri reprezentând agitație electorală în favoarea PDM.

În perioada monitorizată, candidata PDM la funcția de primar general de Chișinău Valentina Buliga a fost cel mai mediatizat actor electoral, evenimentele cu participarea acesteia fiind prezentate aproape de fiecare dată la începutul rubricii „Electorală 2011”. În unele cazuri V. Buliga a fost prezentă în câte două știri din același jurnal informativ. În total, candidata PDM a fost vizată direct în 16 știri în context pozitiv sau neutru, inclusiv de 13 ori au fost prezentate secvențe din declarațiile pe care candidata le-a făcut în contextul evenimentului despre care se relatea. Telespectatorii au putut afla detalii despre programul și promisiunile electorale în problema atribuirii statutului de municipiu unor orașe și dezvoltarea suburbiilor (18 mai), dezvoltării învățământului și asigurării absolvenților cu locuri de muncă (19 mai), asigurării spitalelor cu utilaj medical performant (24 mai), cooperării cu agenții economici din Chișinău (25 mai), construcției parcarilor supraetajate (28 mai) etc. De asemenea, a fost mediatizată poziția Valentinei Buliga privind distribuirea ziarelor false cu informații defăimătoare (16 mai), privind declarațiile „misogine” ale candidatului PCRM Igor Dodon (17 mai), vandalizarea panourilor electorale (27 mai). Prime TV a pus pe post și reportaje care o prezintă pe Valentina Buliga din altă perspectivă, ceea ce îi aduce un plus de imagine (cântând pe scenă cu ocazia Zilei Familiei – 17 mai, în vizită la școala de hipism – 27 mai). În jurnalul de la 21 mai, postul de televiziune a anunțat despre deschiderea, de către Partidul Democrat, a unor puncte de control al tensiunii și glicemiei în Capitală, iar în imagini apăreau corturi pe care erau afișate panouri cu îndemnul de a vota pentru PDM și pentru V. Buliga. La 24 mai, în reportajul despre prezentarea programului electoral în fața actorilor, reporterul a menționat că V. Buliga ar fi spus că „dacă ajunge primar, actorii și balerinii vor ieși la pensie mai devreme”. Deseori, reportajele care au vizat-o pe dna Buliga au avut o durată mai mare și au fost prezentate mai detaliat față de subiectele despre alți concurenți electorali.

Ceilalți candidați la primăria Chișinăului au apărut mai rar la Prime TV, în context diferit, preponderent neutru: făcând declarații, prezentându-și programele sau răspunzând acuzațiilor care li se aduc de contracandidați. În unele cazuri concurenții electorali au fost prezentați ușor ironic. Candidatul PCRM Igor Dodon a apărut ca sursă primară în 6 știri, iar în altele 8 a fost vizat sau i s-a solicitat dreptul la replică; candidatul PL Dorin Chirtoacă a

fost protagonistul a 4 știri, în alte 7 știri a fost vizat sau a dat replică la unele declarații sau acuzații ale altor candidați; Sergiu Coropceanu, PSD – 8 știri; Mihai Godea, independent – 6 știri; Valeriu Pleșca, Forța a Treia și Oleg Onișenco, “Casa Noastră – Moldova” – câte o știre. De asemenea, au fost puse pe post 5 știri care au vizat participarea reprezentanților Partidului Liberal-Democrat la alegerile pentru Consiliul municipal Chișinău și o știre despre candidatul independent la funcția de consilier municipal Maxim Brăila.

În unele cazuri, Prime TV nu s-a rezumat la transmiterea informațiilor propriu-zise despre activitățile de campanie ale candidaților, ci a prezentat și alte informații de context, care contrazic sau nuanțează mesajul inițial al respectivului candidat. Spre exemplu, în știrea din 16 mai, care relatează despre propunerile candidatului PCRM Igor Dodon privind păstrarea monumentelor istorice și declarațiile acestuia precum că situația actuală în acest domeniu reprezintă un „genocid”, postul de televiziune amintește că în timpul guvernării comuniste a fost demolat un monument de arhitectură din preajma Președinției, iar actualul președinte interimar Marian Lupu a oprit lucrările de construcție la un imobil care amenința Casa-muzeu „A. Pușkin” din Chișinău.

Prime TV a mediatizat și campania electorală a PDM în afara Chișinăului. În jurnalul de la 22 mai, la rubrica „Electorală 2011”, a fost prezentat un reportaj despre participarea președintelui interimar al R. Moldova, președintelui Parlamentului Marian Lupu și a viceprim-ministrului, ministrului Economiei Valeriu Lazăr la Hramul satului Mingir, în cadrul căruia a fost pusă piatra de temelie a unui memorial în cinstea celor căzuți în războaie și în timpul foametei. Au fost intervievați mai mulți oameni care au promis să contribuie la edificarea memorialului, inclusiv actualul primar al localității Haralambie Lazăr, care candidează la un nou mandat din partea PDM, însă acest din urmă aspect nu a fost menționat în reportaj. La fel, nu se spune că M. Lupu și V. Lazăr sunt președinte și, corespunzător, vicepreședinte ai Partidului Democrat.

În același buletin de știri, Prime TV a pus pe post un reportaj cu elemente de agitație electorală în favoarea candidatului PDM la funcția de primar al orașului Hâncești Alexandru Botnari. La o întâlnire electorală, liderul PDM Marian Lupu a cerut audienței „*să acordeți suportul convenit pentru nr. 1 la consiliul raional, și de fapt nr. 1 în realitate, cel mai bun primar aici la Hâncești, Alexandru Botnari*”.

În jurnalul de la 23 mai, Prime TV a difuzat încă un reportaj cu elemente de agitație electorală în favoarea candidaților PDM, de data aceasta din raionul Ștefan-Vodă, unde a ajuns „caravana electorală” cu participarea liderului PDM Marian Lupu, „*întâmpinat cu onoruri*” de locuitori. În material au fost incluse și apelurile directe ale unora dintre candidații PDM să fie votați de alegători.

La 29 mai, Prime TV a pus pe post un reportaj despre o activitate electorală a PDM în satul Temeleuți, Călărași, în susținerea candidatei PDM Zinaida Țurcanu. Reprezentanții partidului Valeriu Lazăr și Andrei Popov le-au dăruit uniforme tinerilor fotbaliști, menționându-se că Zinaida Țurcanu deja a început realizarea programului său electoral. Activitățile din afara Chișinăului ale altor concurenți electorali nu au fost reflectate de Prime TV.

Corectitudinea și echilibrul surselor. Pluralismul de opinie

De cele mai multe ori, Prime TV a respectat principiul diversității și al echilibrului surselor/pozițiilor/opiniilor, în special în cele 15 materiale care relatau despre conflicte, acuzații sau subiecte controversate în care sunt implicați concurenții electorali. În câteva cazuri (3) însă, în știri au fost lansate acuzații, iar reporterii nu au oferit dreptul la replică. Astfel, în jurnalul de știri de la 20 mai, candidatul PSD Sergiu Coropceanu a acuzat primăria de reparația necalitativă a străzii Cogâlniceanu, însă această acuzație a rămas fără răspuns – chiar dacă primarul general interimar Nistor Grozavu a respins invitația la evenimentul organizat de Coropceanu, reporterii trebuiau să solicite comentarii din partea responsabililor pentru reparația drumurilor. La 23 mai, același candidat PSD i-a acuzat pe Igor Dodon (PCRM) și Dorin Chirtoacă (PL) că ar fi știut de fraudele la întreprinderea „Chișinău-Gaz”, dar nu au întreprins nimic pentru a le pune capăt. Reporterul Prime TV nu le-a solicitat opinia celor acuzați, amintind doar că aceștia „*nu au comentat deocamdată acuzațiile*”.

În perioada monitorizată, au fost înregistrate mai multe cazuri când demnitarii care au participat la evenimentele cu caracter electoral în susținerea candidatei PDM la funcția de primar general al Chișinăului au fost prezentați în reportajele de la Prime TV nu ca lideri/reprezentanți ai partidului, ci ca miniștri sau deputați, ceea ce duce la transferul de imagine a instituțiilor publice pe care aceștia le reprezintă în favoarea unui concurent electoral. Exemple: 19 mai – la întâlnirea electorală a Valentinei Buliga cu studenții și profesorii Universității Tehnice a participat și Vlad Plahotniuc, prezentat ca *prim-vicepreședinte al Parlamentului*; 20 mai – altă întâlnire electorală a candidatei PDM la Universitatea „Ion Creangă”, însoțită de Vlad Plahotniuc (de data aceasta, prezentat corect ca „vicepreședinte PDM”) și de Pavel Filip, prezentat ca *ministru al Tehnologiei Informației*; 24 mai – V. Buliga s-a întâlnit în scop electoral cu actorii, împreună cu Marian Lupu, prezentat ca lider PDM, și de Boris Focșa, prezentat ca *ministru al Culturii*. De menționat că în reportajul despre participarea candidatei PDM la concertul dedicat Zilei Familiei (17 mai) care a fost prezentat la rubrica „Electorală 2011” și a avut un caracter corespunzător acestei rubrici, s-a menționat că spectacolul a fost organizat de Ministerul Muncii, Protecției Sociale și Familiei.

Limbajul și imaginile video utilizate

Pe durata perioadei monitorizate, imaginile și limbajul utilizate de postul de televiziune Prime TV au fost, în general, acceptabile. În unele cazuri, limbajul intro-ului/titlului știrii a fost ușor ironic în raport cu candidații (17 mai – știrea intitulată „*Ca în Vestul sălbatic*” a început cu următoarea afirmație: „*Candidatul Blocului Forța a Treia la cârma Capitalei se lasă inspirat de tradițiile Vestului sălbatic. Valeriu Pleșca promite 25 de mii de lei persoanelor care vor oferi informații veridice despre crima de la Durlăști*”; 20 mai – știrea despre acuzațiile lui S. Coropceanu (PSD) la adresa primăriei precum că asfaltul de pe strada Cogâlniceanu, reparată acum câteva luni, nu este calitativ și în scurt timp va fi nevoie de o altă reparație, a fost intitulată „*Candidatul vizionar*”).

Implicarea în campania electorală.

Între 16 și 29 mai 2011, postul de televiziune cu acoperire națională NIT a difuzat, în buletinul de știri „Curier” de la ora 22.00, 76 de materiale relevante prezentei monitorizării. Dintre acestea, 58 au avut un caracter electoral direct, adică materiale în care e vorba fie de procesul electoral, fie sunt vizați candidați electorali pentru funcții de primari sau consilieri din municipiul Chișinău și de pe teritoriul Republicii Moldova.

În perioada de referință, NIT a inclus în buletine reportaje ample de la acțiunea socială desfășurată de PCRM pe 22 mai la Soroca, Orhei și Cahul (23 mai, știrea 4, durata 18 min), iar pe parcursul săptămânii 23-29 mai a avut mai multe materiale cu trimitere la evenimentele în cauză și anunțuri despre continuarea acestora la Chișinău pe data de 29 mai. Materialele au avut ample inserturi din discursurile liderilor PCRM prezenți la marșul din 22 mai, precum și voxuri unanime printre participanții la marș în care se repetă că țara e într-un dezastru în care a adus-o guvernarea AIE și singura soluție e revenirea PCRM la guvernare. Pe data de 25 mai, „Curier” a inclus 2 materiale ample (durata totală de 16 min) despre aniversarea a 70-a a liderului PCRM, cu voxuri unanime în care se menționa că Voronin este singurul “lider adevărat” pe care l-a avut RM.

Activitatea electorală a PCRM și a liderilor acestui partid este reflectată zilnic în programul de știri de la NIT. În perioada monitorizată au fost difuzate 19 știri despre întâlnirile electorale ale lui Igor Dodon cu alegătorii, precum și știri despre deplasările lui Vladimir Voronin în diferite localități: la Fălești (16 mai), Bălți (22 mai) și Cahul (24 mai), inserturi ample din discursurile rostite, cu conținut electoral direct: “Unde sunt salariile de 500 euro promise de AIE? Unde sunt pensiile de 300 euro?”, „Capitala e în moarte clinică” (20 mai), “Cum veți vota așa veți trăi” (16 mai), etc. De regulă, materialele cu prezența membrilor PCRM au o durată de aproximativ 4-5 minute și reflectă în exclusivitate punctul de vedere al PCRM.

Un șir de materiale difuzate în perioada monitorizată exprimă avertismentele PCRM referitor la fraudarea rezultatelor alegerilor locale din 5 mai de către AIE (27 mai, 26 mai). La fel, sunt incluse materiale despre încălcarea legislației electorale de către partidele AEI (26 mai, 24 mai).

Obiectivitate și imparțialitate

În perioadă monitorizată NIT a prezentat 48 de subiecte în care s-a vorbit despre acțiunile Partidului Comuniștilor și ale candidatului acestuia la funcția de primar general. 19 materiale l-au avut ca protagonist pe Igor Dodon. De exemplu, numai pe 16 mai acesta este prezent în patru știri consecutive (5, 7, 8 și 9). În alte 29 de materiale apar ceilalți lideri ai formațiunii, dar și candidații acesteia la funcțiile de primari și consilieri locali.

Echipa PPCD și candidatul acestui partid la funcția de primar sunt prezenți în 5 știri, toate cu aceeași tonalitate critică în raport cu acțiunile primarului Dorin Chirtoacă. PPCD este prezent în știrile NIT în măsura în care critică activitatea Primăriei din ultimii 4 ani, și nu ca o formațiune care ar avea soluții pentru problemele enumerate.

Candidata PD la funcția de Primar de Chișinău, Valentina Buliga, este prezentă într-o singură știre în context negativ, iar PD - în 7 știri negative. Tot în context negativ apare și PLDM – 7 știri. PL apare în doar 3 subiecte, în schimb activitatea Primăriei și a lui Dorin Chirtoacă e vizată în 23 de știri, toate în context negativ. În total, contracandidații electorali ai PCRM au fost prezenți în context negativ de 40 de ori.

În perioada monitorizată echipa NIT a recurs la o manieră specifică în prezentarea candidaților electorali: contracararea afirmațiilor și declarațiilor din spoturilor electorale ale Valentinei Buliga, PD, ale lui Dorin Chirtoacă, PL, ale lui Vlad Filat, PLDM.

Primul spot electoral al lui Dorin Chirtoacă, PL, a fost analizat în întregime (19 mai, 22.18), iar afirmațiile lui Chirtoacă au fost contestate într-o manieră multiplă: voxuri, replici ale jurnaliștilor, montaj de imagini și melodii (a se vedea Studiul de caz nr. 1 anexat acestui raport).

Pe 24 mai (22:01- 22:07) NIT contracarează cele afirmate în spotul electoral al PLDM "E diminează din nou în Moldova". După ce prezintă fragmente din spotul electoral al lui Ronald Reagan din campania din 1984 la președinția SUA ca sursă de inspirație pentru spotul PLDM, reporterul contestă cele afirmate de Filat prin diferite procedee. De exemplu, Filat spune: "*Mii de km de drum european se construiesc în prezent*", iar reporterul contraatacă: "*Iată o mostră de drum european*" și include un șir de opinii ale persoanelor aflate pe drum care afirmă că au fost furati banii destinați pentru reparația acestuia. Filat spune: "*Azi se vor naște 100 de copii în Moldova, iar 100 de oameni se vor întoarce acasă*", după el urmează un vox în care se afirmă că toată lumea pleacă, urmat de concluzia reporterului: "*În Moldova vor rămâne doar bătrânii și Filat*". În același fel se procedează cu mai multe afirmații din spot ale lui Filat. Astfel, se încalcă prevederile Regulamentului CEC privind reflectarea campaniei electorale la alegerile locale generale din 5 iunie 2011 în mijloacele de informare în masă din Republica Moldova, care stipulează clar că „Publicitatea electorală nu va fi inclusă în programele de știri, emisiuni sportive, emisiuni pentru copii, emisiuni cu tematică religioasă”(p. 12) și „Materialele electorale publicate sau difuzate, atât ale Comisiei Electorale Centrale, cât și ale concurenților electorali, nu pot fi însoțite de comentarii”(p.17).

Modalitatea de selectare a subiectelor incluse în buletinele de știri de la NIT, precum și atitudinea reporterului, denotă tendențiozitatea acestui post. Un exemplu de tendențiozitate e știrea care a prezentat declarațiile ambasadorului UE în Republica Moldova, Dirk Schuebel, din 26 mai („*Luna de miere s-a terminat, finanțările UE către Moldova vor fi reduce*”). NIT nu amintește despre motivul principal evocat de Schuebel, și anume faptul ca RM mai are de lucrat mult la capitolul antidiscriminare și drepturile minorităților, referindu-se îndeosebi la retragerea din Parlament a Legii antidiscriminare și la discuțiile privind anularea deciziei despre înregistrarea cultului islamic. Reporterii prezintă afirmațiile lui Schuebel drept o constatare a dezastrului în care AIE a adus țara și drept argumente inserează comentariile liderilor PCRM care interpretează anume în acest sens declarațiile lui Schuebel.

Deturnarea mesajului are loc și în știrea din 27 mai (22.23) în care se spune că CCA a aplicat amenda maximă postului NIT pentru "*prezentarea lacunelor autorităților publice*

locale, îndeosebi ale Primăriei Municipiului Chișinău...”. Deși raportul CCA prezintă încălcările legislației admise de către NIT, precum și enumerarea știrilor în care nu a fost prezentată a doua sursă, încălcări pentru care NIT a fost amendat, motivele pentru care a fost aplicată amenda sunt trecute sub tăcere. NIT utilizează un limbaj denigrator la adresa membrilor CCA: “v-ați deconspirat”, “sunteți lachei”, “noi nu servim stăpânii voștri” și amintește că rolul presei e să critice puterea. Astfel, acest material induce cu insistență telespectatorului impresia că NIT a fost amendat pentru că prezintă lacunele autorităților publice locale, și nu pentru încălcările admise în reflectarea anumitor subiecte.

Corectitudinea și echilibrul știrilor. Pluralismul de opinie

Articolul 7 (c) al Codului Audiovizualului prevede că în cazul subiectelor ce vizează situații de conflict urmează să se respecte principiul de informare din mai multe surse. Din cele 40 de știri controversate de la NIT în care ar fi fost necesară o a doua opinie, doar în 10 a fost prezentată părerea părților vizate. Celelalte materiale au prezentat o singură parte, de regulă poziția PCRМ, sau păreri ale cetățenilor care exprimă același punct de vedere, similar poziției PCRМ. Deseori, reporterul afirmă că persoana responsabilă de problema identificată a fost de negăsit, nu a răspuns la telefon (de ex. știrile 6 și 7 din 26 mai, știrea 4 din 18 mai).

Pe 24 mai și 26 mai sunt inserate materiale despre cum PD și PDLM încalcă legislația electorală prin distribuirea unor pachete alimentare. Materialele din diferite localități unde primari sunt membri ai PD sau PDLM sunt realizate după aceeași schemă: sunt prezentate unele probleme ale localității, apoi părerile a câtorva persoane revoltate care atribuie vina pentru situația descrisă primarului din partea PD sau PDLM, fără a fi prezentă și poziția primarului sau a autorităților locale vizate.

Pe data de 18 mai (22:10) a fost prezentată o întâlnire electorală susținută la Chișinău de M. Ciobanu, candidat la funcția de consilier din partea PL, în cadrul căreia i-au fost adresate întrebări ce țin de problemele orașenilor. Intervențiile chișinăuienilor incluse în reportaj conțin critici dure la adresa Primăriei. La montaj au fost lăsate doar întrebările și intervențiile, dar nu a fost inserat nici un răspuns al reprezentantului PL. În unele situații cea de-a doua sursă de informație este mimată doar. De exemplu, pe 20 mai (22:10) în știrea care se afirmă că troleibuzele procurate din Belarus costă mai puțin decât a achitat pentru ele Primăria capitalei, a lipsit poziția autorităților locale. Replica lui Gh. Morgoci, directorul RTEC, a fost preluată dintr-un alt material care se referea la starea tehnică a troleibuzelor procurate anul acesta și care a fost difuzată pe 17 mai (ora 22:01).

Limbajul și imaginile video utilizate

În perioada monitorizată NIT a utilizat în 14 știri imagini și un limbaj ce contravin standardelor deontologice. Autorii acestora au recurs la caricaturi, muzică și montaj al unor imagini de arhivă. De exemplu, pe 18 mai în știrea 3 (22:10) sunt montate imagini cu grămezi de gunoi, pereți cu tencuiala căzută, însoțite de vocea lui Dorin Chirtoacă “*Votăm schimbarea, votăm PL*”. În materialul din 19 mai de la ora 22:18 sunt montate trei melodii care însoțesc imagini cu Chirtoacă, astfel se creează un context satiric și denigrator pentru prezentarea acestui concurent electoral. Pe data de 27 mai, în știrea 3 apar imagini luminoase cu câmpuri înverzite și plantații de floarea soarelui, iar pe ecran, peste aceste imagini sunt inserate propozițiile „*Moldova – cea mai frumoasă țară*”, „*Moldova cel mai*

roditor pământ” și alte câteva afirmații similare, apoi brusc ecranul se face negru și apare inscripția „Moldova degradează” și alte afirmații similare. În continuare telespectatorii sunt chemați la marșul social de pe 29 mai pentru a stopa dezastrul în care a aruncat țara guvernarea AIE.

Astfel, prin aceste montaje se încalcă prevederile Codului Audiovizualului care nu admite „deformarea sensului realității prin tertipuri de montaj, comentarii, mod de formulare sau titluri”.

Implicare în campania electorală

Monitorizarea făcută în perioada 10-29 mai relevă că aproximativ fiecare a doua știre difuzată de postul de televiziune Euro TV vizează campania electorală direct sau indirect (49 din totalul de 109 subiecte). Dintre acestea, 14 reportaje au avut tentă electorală directă și au fost plasate la rubrica „Electorală 2011”. Acestea s-au referit preponderent la prezentările platformelor electorale ale candidaților și evenimentele electorale organizate de către aceștia.

Tema care domină ca pondere numerică reportajele cu tentă electorală indirectă în perioada menționată este crearea Consiliului național de reformare a organelor de drept. Subiectul este tratat în trei materiale. Din categoria altor materiale cu caracter electoral tangențial mai menționăm lupta premierului cu salariile mari ale directorilor agențiilor de stat, protestele credincioșilor ortodocși pentru revizuirea Legii cultelor, identificarea de către guvern a proiectelor pentru dezvoltarea satelor din zona de securitate și altele.

Euro TV pune pe post și două reportaje despre evenimente cu implicarea unor persoane care reprezintă autorități publice locale din regiune din care nu este clar dacă acestea sunt sau nu implicate în campania electorală.

Imparțialitate și obiectivitate

Reportajele realizate de Euro TV au fost produse într-o manieră corectă fără ca să fie înregistrate anumite abateri de la normele deontologice care să distorsioneze mesajul transmis de concurenții electorali. Monitorizarea nu scoate la iveală nici probleme ce țin de separarea faptelor de opinie, și nici trunchieri ale informațiilor care ar modifica anumite înțelesuri ale contextului în care au fost făcute declarațiile sau s-au produs anumite evenimente.

În perioada de raport nu putem vorbi și despre favorizarea unor anumiți concurenți electorali. Aceștia au fost prezenți în jurnalele de știri în funcție de implicarea lor în campanie. Din cele 14 reportaje din rubrica „Electorală 2011”, trei au fost despre PCRM și candidatul lor la funcția de primar general, câte două reportaje au fost dedicate formațiunilor politice PD, PLDM și candidatului independent Mihai Godea. PPCD, PNL și PL, precum și Partidul Legii și Dreptății au fost prezenți în câte un material.

Dacă e să ne referim la subiectele cu caracter electoral indirect, atunci monitorizarea arată o ușoară tendință spre reflectarea pozitivă a evenimentelor organizate de Guvern. Din cele 12 subiecte în care se vorbește despre Executiv și premier, opt au caracter pozitiv, trei negativ și unul neutru. Autoritățile locale de la Chișinău sunt prezente în trei subiecte realizate echilibrat.

Trebuie să menționăm că pe data de 24 mai este pus pe post un reportaj despre inaugurarea unui pod în localitatea Cuhnești, raionul Glodeni. În material apare de mai multe ori Ion Bețișor, prezentat ca și primar al localității. Nu este clar dacă acesta este înregistrat în calitate de candidat electoral sau nu. Pe data de 25 mai urmăm un alt subiect despre protestul unui grup de locuitori ai satului Molovata Noua, raionul Dubăsari, în fața Curții Supreme de Justiție. De mai multe ori unii protestatari sunt prezentați în calitate de consilieri sătești. Autorii reportajului nu specifică dacă aceștia sunt sau nu implicați în campanie.

Corectitudinea și echilibrul surselor. Pluralismul de opinie

Euro TV a respectat principiile diversității și echilibrului surselor pe toată durata perioadei de raport. În cele opt subiecte cu caracter controversat sunt prezente toate părțile, fapt care ne face să credem că jurnaliștii cunosc și respectă normele pluralismului de opinie.

Drept exemple pot servi subiectul din 16 mai în care refugiații din regiunea transnistreană protestează în fața Primăriei împotriva unei decizii a Consiliului Municipal care i-ar obliga să achite chiria pentru locuințele sociale primite de la stat. Autoritățile locale resping acuzațiile pe motiv că protestatarii nu au înțeles corect decizia CM și ar face campanie electorală. Un alt subiect din aceeași zi o are ca protagonistă pe Valentina Buliga, candidată PD la funcția de primar general al capitalei. Ea susține că ziarele false apărute în campanie îi au în spate pe comuniști. PCRМ califică acuzațiile drept ridicole. Șirul exemplurilor în care reporterii au respectat echilibrul surselor poate continua și în cazul celorlalte șase subiecte cu caracter controversat în care se aduc acuzații unor concurenți electorali și cărora le-a fost oferit dreptul la replică.

Limbajul și imaginile video utilizate

În perioada monitorizată nu au fost înregistrate cazuri de utilizare a unui limbaj discriminatoriu la adresa concurenților electorali, precum și a unor imagini capabile să deformeze realitățile și să pună la îndoială respectarea standardelor etice și profesionale de către jurnaliștii de la Euro TV.

Implicarea în campania electorală

În perioada de raport, Jurnal TV a fost mai pasiv în reflectarea campaniei electorale, difuzând în total 46 de știri cu caracter electoral direct și indirect. De regulă, postul include în rubrica „Alegeri Locale 2011” câte 1-2, rareori 3 știri electorale. În unele zile, știrile electorale au lipsit din buletine. Postul a informat despre unele evenimente ale concurenților electorali, despre rezultatele primului sondaj de opinie privind rezultatele alegerilor, incidentele din campanie, cu implicarea contracandidaților, reținerea și eliberarea

persoanelor bănuite că ar fi falsificat două ziare din Moldova și pichetarea sediului Procuraturii Generale de către ziaristii de la aceste publicații care au cerut să fie date publicității numele concurenților electorali bănuți de comandarea falsului etc.

În afara rubricii speciale au fost incluse mai multe știri care cad sub incidența prezentei monitorizări, având tangență electorală indirectă. Este vorba de materiale privind crearea Consiliului național de reformare a organelor de drept și reacțiile care au urmat (20, 23, 24, 25 mai), știrea despre interceptarea convorbirilor telefonice ale lui Mihai Ghimpu și Dorin Chirtoacă de către SIS în 2009 (23 mai), materialul despre inundațiile din Chișinău și reacția locuitorilor capitalei (23 mai). De asemenea, în categoria de materiale cu caracter electoral indirect au fost incluse știrile privind diverse acuzații ale lui Sergiu Mocanu la adresa lui Vlad Plahotniuc (19 mai, 25 mai, 29 mai).

Imparțialitate și obiectivitate

În general, postul Jurnal TV a reflectat subiectele relevante de o manieră corectă și echidistantă. Nu se remarcă o părtinire evidentă în favoarea sau defavoarea vreunui concurent electoral cu șanse mari de a fi ales primar de Chișinău sau de a obține majoritatea în consiliile municipale, raionale. Totuși, judecând după frecvența și contextul apariției în știri, de tratament preferințial au beneficiat PL, în special Dorin Chirtoacă, care apare de 7 ori în context pozitiv și neutru, și Mihai Godea, candidat independent (apare de 7 ori în context neutru și pozitiv). PD și PCRM au fost vizați de câte 6 ori, de cele mai multe ori în context neutru și negativ. De menționat că Jurnal TV a avut 3 știri în care e prezent Victor Busuioc, candidat pentru primăria Tudora, Ștefan Vodă.

Majoritatea știrilor (81%) au fost imparțiale, fără a fi sesizată atitudinea personală a reporterilor față de subiectele abordate. În unele cazuri totuși (9 știri), pasaje din textul jurnalistic citit de prezentatori sau reporteri nu a fost atribuit vreunei surse și pot fi interpretate drept păreri personale ale autorilor. De exemplu, în buletinul 28 mai, Jurnal TV afirma că „*înainte de alegeri candidații promit marea și sarea*”, la 23 mai, burtiera de pe ecran titra „*Nu se scuză, dar se amuza*”, în știrea ce prezenta detalii despre reacția lui Igor Dodon la acuzațiile făcute de unele victime din 7 aprilie 2009. La 20 mai, teaserul (info pe scurt despre știrile care urmează) spunea: *Candidații electorali se întrec la cheltuieli. Cei mai risipitori sunt liberal-democrații și comuniștii. Milioane de lei curg din buzunarele lor, deși știrea propriu-zisă a fost corectă și neutră. Superstițiile băntuie și în politică. Abia peste două săptămâni aflăm cauza plecării lui Godea din PLDM - un ceas de mână în valoare de aproape 20 de mii de euro*, afirmă reporterul în știrea din 16 mai despre cadoul făcut de Vlad Filat lui Mihai Godea pe timpul când acesta era vicepreședintele partidului. Astfel, telespectatorii pot fi induși în eroare, căci, de fapt, nu aceasta a fost cauza reală a plecării lui Godea din partid. Toate aceste exemple relevă caracterul subiectiv al știrilor, fiind evidentă atitudinea autorilor față de subiecții materialului.

Un alt material inclus în buletinele de știri este realizat cu devieri de la standardele profesionale, fiind de fapt mai mult un comentariu al reporterului decât o știre. Astfel, la 25 mai, Jurnal TV informează că *De mai bine de un an politicianul Sergiu Mocanu a ieșit în fața presei cu dezvăluiri despre viața politică din țară. De fiecare dată, tot ce a spus Mocanu s-a adevărit. Dovadă este și ultima precizare a politicianului - Plahotniuc, unul dintre cei mai controversați afaceriști, a fost desemnat să facă reformă în justiție!*

La sfârșitul lunii octombrie 2010, cu puțin timp înainte de alegerile parlamentare, Sergiu Mocanu a fost primul care a anunțat că Vlad Plahotniuc va fi inclus pe lista Partidului Democrat. Câteva săptămâni mai târziu faptul s-a adevărat. Businessmanul a apărut, și nu oricum, ci chiar al doilea pe listă, în urma lui Marian Lupu. Reforma justiției l-a adus din nou în prim plan pe Plahotniuc. Prin decretul președintelui interimar Marian Lupu, Plahotniuc a fost numit peste noapte vicepreședintele Consiliului național pentru reforma organelor de ocrotire a normelor de drept. Și această mișcare a fost anticipată, cu aproape o săptămână, de Sergiu Mocanu.

În condițiile în care în material nu este citată nici o sursă, fiind vorba de niște concluzii ale reporterului făcute pe baza unor declarații și evenimente, conchidem că textul aparține în întregime reporterului. Or, conform principiilor etice și standardelor profesionale, în buletinele de știri nu ar trebui de inclus comentarii sau materiale de opinie semnate de jurnaliști. În știri, faptele ar trebui să fie separate clar de opinie, iar materiale de opinie ar trebui incluse în emisiuni de acest gen.

Corectitudinea și echilibrul știrilor. Diversitatea surselor

Marea majoritatea a materialelor puse pe post de Jurnal TV în perioada de referință au fost corecte și echilibrate, prezentând opinii variate cu privire la evenimentele descrise în știri. Materialele controversate, 18 în total, în marea lor majoritatea au prezentat și opinia părților vizate/acuzate. În 4 cazuri din 18 știri, reporterii au eșuat să includă părerea a doua și nici nu au explicat dacă au făcut vreo tentativă să găsească protagoniștii vizați. Astfel, în știrea din 29 mai despre întâlnirea electorală a lui Victor Busuioc, care candidează din partea Partidului pentru Neam și Țară, Sergiu Mocanu (liderul acestui partid) acuză PD de înscenarea cazului de împușcare de către Busuioc a unui ofițer CCCEC. Replica reprezentanților PD lipsește din material, deși era necesară. La 29 mai, în știrea despre acțiunea de protest organizată de Mișcarea Ravnopravie, Valeri Klimenko (candidat la funcția de primar de Chișinău) acuză autoritățile de închiderea școlilor de limbă rusă. Știrea nu include și opinii ale autorităților cu privire la acest subiect. La 28 mai, acuzațiile PLDM la adresa Poștei Moldovei, care nu ar respecta prevederile contractuale, au rămas fără răspuns, iar la 26 mai într-o știre se lasă să se înțeleagă că PD ar distribui cadouri electorale, dar replica reprezentanților acestui partid lipsește.

În opt cazuri știrile au fost lipsite de diversitate și nu au asigurat pluralism de opinie, prezentând informația dintr-o singură perspectivă. Astfel, știrile despre sondajul de opinie (27 mai), despre cheltuielile candidaților electorali (25 mai), despre reforma în justiție din perspectiva lui Sergiu Mocanu (25 mai) au necesitat informații de context sau citarea unor surse suplimentare care ar fi furnizat mai multe detalii care ar fi ajutat telespectatorii să înțeleagă mai bine contextul evenimentelor.

Limbajul și imaginile video utilizate

Limbajul utilizat de Jurnal TV în materialele puse pe post în „Jurnalul orei 20.00” a fost acceptabil. Nu au fost cazuri de manipulare a imaginilor video.

Implicarea în campania electorală

Între 16 și 29 mai, postul de televiziune N4 a difuzat în total 10 buletine de știri în care au fost incluse 50 de subiecte cu caracter electoral direct sau indirect. În primul rând, N4 a informat despre evenimentele de presă organizate de unii candidați, cum ar fi reprezentanții PCRM, PLDM, PSD, PL, PD, PPCD, ai Blocului electoral „Forța a treia” și ai Partidului Legii și Dreptății. Reporterii acestui post de televiziune s-au referit, în mai multe materiale, și la cazurile de falsificare a publicațiilor „Timpul” și „Ziarul de Gardă”. De asemenea, telespectatorii au putut afla informații despre rezultatele primului sondaj de opinie realizat în această campanie electorală de către Asociația Sociologilor și Demografilor. Ca și în perioada precedentă, materialele cu caracter electoral nu au fost delimitate într-o rubrică specială.

În același timp, N4 a avut mai multe reportaje cu caracter electoral indirect, cum ar fi cele cu prezența premierului Vlad Filat. Premierul apare în 19 din cele 50 de știri cu caracter electoral direct sau indirect. Materialele în care Vlad Filat apare în calitate de premier au fost calificate drept materiale cu caracter electoral în special ținând cont de faptul că buletinele de la N4 se încheie de obicei cu rubrica *Publicitate electorală*, în care primul spot este al PLDM și îl prezintă pe Filat pe fundalul simbolisticii și culorii partidului. Acest fapt poate influența percepția telespectatorilor, care pot atribui partidului toate realizările lui Vlad Filat ca și premier.

Obiectivitate și imparțialitate

Monitorizarea din perioada de referință relevă clar că N4 îl favorizează pe premierul Vlad Filat, președintele PLDM. Acesta apare în materialele N4 doar în context favorabil sau neutru. Un exemplu de favorizare a lui Filat este știrea din 19 mai despre întrevvederea premierului moldovean cu cancelarul german, Angela Merkel. Chiar în lead, reporterul spune: „*Guvernul Germaniei are o simpatie pentru cursul politic curajos al premierului Vladimir Filat și de aceea va sprijini Moldova*”. Iar în știrea nr. 8 din buletinul de pe 23 mai în lead se afirmă: „*Vin europenii să-l susțină pe Filat. La Chișinău a venit vicepreședintele celui mai mare partid din UE, Partidul Popular European, din care face parte și PLDM, pentru a-și anunța sprijinul pentru formațiunea condusă de V. Filat*”. De menționat, însă, că alți candidați ai PLDM (în special Victor Bodiu) apar în doar trei materiale electorale. Un alt exemplu de părtinire este știrea (19 mai) despre proiectul PLDM de a transforma o porțiune a străzii Mitropolitul Varlaam într-o zonă pietonală, despre care jurnaliștii N4 spun că este un „proiect inedit”.

Candidații PCRM apar în cele mai multe știri relevante – în 13 din cele 50 de știri difuzate în perioada menționată, iar candidatul PSD, Sergiu Coropceanu – în cinci. De menționat că Dorin Chirtoacă, candidatul PL la funcția de primar al Chișinăului, apare în majoritatea cazurilor în contextul unor acuzații aduse de către contracandidații săi. De exemplu, pe 18 mai, președintele Partidului Legii și Dreptății, generalul Nicolae Alexei, îl acuză pe candidatul PL la funcția de primar al capitalei că nu a putut combate corupția (Primăria Chișinău este „una dintre cele mai corupte instituții din țară”, spune Nicolae Alexei) și că

în instituție există clanuri de familie care investesc banii Primăriei în propriile afaceri. De asemenea, Alexei afirmă că „*poate el (D. Chirtoacă – n.n.) este un băiat dotat, capabil, inteligent, dar cred că e bun de „Surprize, surprize” sau de altceva. Aici trebuie un manager care să ia instituția în mâini, să nu facă show politic*”, mai declară N. Alexei. În replică, reporterul N4 spune că „*din cauza întâlnirilor cu alegătorii, Chirtoacă nu a fost de găsit pentru a comenta acuzațiile de azi*” și include o scurtă declarație făcută anterior de acesta ca răspuns la acuzațiile pe care i le-au mai adus reprezentanții Partidului Legii și Dreptății.

În câteva știri, reporterii N4 au folosit expresii ușor ironice, cum ar fi: „maratonul promisiunilor candidaților PCRM continuă” sau „candidatul PPCD are soluții grandioase”, ceea ce denotă o ușoară părtinire a reporterului față de unii concurenți electorali.

Corectitudinea și echilibrul surselor/pluralismul de opinie

În perioada 16 - 29 mai, postul de televiziune N4 a avut 12 materiale controversate, care au conținut acuzații la adresa concurenților electorali. Din cele 12 materiale controversate, în cinci a lipsit părerea celei de-a doua părți. De exemplu, pe 25 mai (știrea nr. 6), câțiva participanți la dezbaterile organizate de N4 acuză angajații Primăriei Chișinău, și în special pe Dorin Chirtoacă, de corupție. Opinia celor vizați lipsește. Reporterul N4 menționează doar următoarele: „*Care va fi replica lui Dorin Chirtoacă veți afla la următoarea rundă de dezbateri la care acesta a fost invitat*”. Părerea reprezentantului PL, Mihai Cârlig, poate fi aflată abia pe 27 mai, care vorbește în special despre problemele care au fost rezolvate de administrația locală în timpul mandatului primarului PL. În material însă nu este inclus și un răspuns direct la acuzațiile de corupție ce i s-au adus lui Chirtoacă.

Pe 26 mai (știrea nr. 2), alți candidați la funcția de primar al capitalei, care participă la dezbaterile electorale de la N4, aduc noi acuzații la adresa Consiliului municipal. Vitalia Pavlicenco, de exemplu, vorbește despre „interesele meschine”, „corupția groaznică”, „evaziunea fiscală enormă”, lipsa de transparență din Consiliul municipal. Părerea celor vizați lipsește și în această știre.

De asemenea, menționăm că de regulă reporterii N4 nu includ în știri opiniile unor experți sau comentatori politici, ceea ce ar putea completa și echilibra materialele lor. Astfel, în 9 știri nu a fost asigurat pluralism de opinie, care ar fi prezentat evenimentele din diverse perspective necesare alegătorilor pentru a înțelege mai bine subiectele reflectate.

Limbajul și imaginile video utilizate

Pe durata perioadei monitorizate, în materialele de la postul de televiziune N4 au fost inserate imagini fără abateri de la standardele etice și profesionale³. Limbajul utilizat a fost corect și decent. Reporterii nu au folosit etichetări la adresa unor candidați electorali.

³ Din cauza unor probleme tehnice, nu au putut fi vizualizate imaginile de pe 23 mai.

PRESA SCRISĂ

Implicarea în campania electorală

În perioada de referință, cotidianul *Adevărul* a publicat 47 de articole cu caracter electoral direct sau indirect. Dintre acestea, 13 au fost publicitate electorală marcată conform normelor în vigoare.

Cotidianul a avut 21 de materiale în care se abordează tematica electorală direct. Printre acestea menționăm subiectele despre publicarea ziarelor false și reținerea celor doi presupuși făptași, problema construcțiilor neautorizate în capitală, analize ale unor mesaje electorale, precum și relatări despre evenimentele organizate de concurenții electorali. Alte 13 materiale au avut un caracter electoral tangențial. Ele s-au referit la acțiunile premierului Vlad Filat și ale președintelui interimar Marian Lupu, precum și scandalurile legate de constituirea Consiliului Național de reformare a instituțiilor de drept.

Imparțialitate și obiectivitate

În perioada monitorizată, cotidianul *Adevărul* a dat dovadă de imparțialitate și echidistanță față de toți concurenții electorali. Articolele sunt scrise cu separarea faptelor de opinie și nu conțin informații subiective.

Majoritatea subiectelor cu caracter electoral indirect sunt materiale analitice. Acestea conțin interpretări ale unor acțiuni întreprinse de guvernanți, dar acestea sunt făcute cu maximă precauție și fără atac la adresa unor concurenți electorali. Spre exemplu, în ediția din 16 mai, în articolul "Proiecte rămase stane de piatră", autorul vorbește despre proiectele mari lansate de diferite guvernări în preajma alegerilor. "*Guvernării și-au făcut un obicei ca în ajunul alegerilor să lanseze proiecte grandioase, fără a se asigura însă că au și resurse financiare necesare pentru realizare*", scrie jurnalistul care vine cu exemple, cum ar fi centrala electrică de la Ungheni, monumentul în memoria victimelor comunismului etc.

Un alt articol de fond în care este abordată o problemă a capitalei este "Pădure de schele în parcurile din Capitală", publicat pe 23 mai. Jurnalistul scrie despre construcțiile neautorizate din capitală. Spre deosebire de precedentul în care autorul face o analiză, în acest material sunt aduse diferite interpretări lansate de mai multe surse, atât din administrația publică centrală, cât și din cea locală. Concluzia acestora este că disciplina scăzută în construcții este dictată de legislația imperfectă. Atât primul, cât și al doilea articol sunt echilibrate și echidistante.

Cele 21 de articole cu caracter electoral direct nu favorizează pe nimeni și reflectă mai mult acțiunile și luări de poziții ale candidaților la funcția de primar general al capitalei.

Corectitudinea și echilibrul surselor. Pluralismul de opinie

Niciunul din cele 34 de materiale cu caracter electoral direct sau indirect nu prezintă probleme ce țin de respectarea pluralismului de opinie. În perioada monitorizată a fost publicat un singur material în care se aduc acuzații la adresa unui candidat electoral, fost consilier municipal. În articolul "Transportatorii au intrat în grevă japoneză" din 17 mai, se

vorbește despre o firmă care ar fi condusă de Oleg Onișcenco și care este acuzată că, prin încălcarea unor regulamente, ar fi obținut licența pentru administrarea a 12 rute de microbuz din capitală. Protagonistul subiectului neagă acuzațiile aduse de către administrația locală și șoferii de microbuze.

Limbajul și imaginile utilizate

Ziarul *Adevărul* nu folosește expresii peiorative, cuvinte care contravin normelor și standardelor jurnalistice, precum și fotografii care ar fi prezentate cu abateri de la normele etice.

Implicare în campania electorală

Timpul de dimineață publică, în perioada 16-29 mai 2011, 94 de materiale cu caracter electoral direct sau indirect, inclusiv publicitate electorală marcată și nemarcată. Dintre acestea, 23 au fost materiale de opinie (editoriale și comentarii, opinii ale unor bloggeri și cititori ai ziarului) și publicitate electorală marcată (28 în total, afișe în special⁴). De notat că ziarul a publicat și 14 materiale care pot fi catalogate drept publicitate ascunsă a concurenților electorali.

În mai multe articole, publicația se referă la editarea celor două falsuri mediatice, *Timpul Chișinăului* și *Ziarul de Chișinău* (despre desfășurarea anchetei în acest caz, pichetarea Procuraturii Generale de către jurnaliști etc.). De asemenea, *Timpul de dimineață* scrie despre lansarea oficială a unor candidați și programele lor electorale, comportamentul formațiunilor politice în campania electorală, participarea femeilor la alegerile locale, protestele organizate de PCRM în mai multe raioane ale republicii, testarea Registrului electronic al alegătorilor și organizarea unui exit-poll pe 5 iunie. Publicația mai abordează și problemele cu care se confruntă locuitorii satului Căpriana, raionul Strășeni, dar și cei din satul Bozieni, raionul Hâncești, precum și problema parcarilor în capitală (material publicat la rubrica "O mie și una de nopți ale Chișinăului", inițiată de ziar la începutul campaniei electorale, în cadrul căreia sunt enumerate problemele care urmează să fie soluționate).

Imparțialitate și obiectivitate

Majoritatea materialelor informative cu caracter electoral direct și indirect au fost imparțiale și obiective. Totuși, în două materiale se remarcă un anumit subiectivism. În articolul „Cine a comandat 'Timpul Chișinăului'?” (16 mai, pag. 1 și 3), faptele nu sunt separate de opinie. Autorul scrie: „Comanditarul „clonelor”, care la sigur e cu pușușor politic pe botișor și, mai mult ca sigur, s-a avântat și el în lupta electorală (...) Iată, deci, un motiv în plus pentru poliție să se miște repede și să-i găsească pe cei cu interesul - alegătorul trebuie să fie sigur că, la 5 iunie, este chemat la urne să voteze candidați onești. „Cherchez le parti!”, vorba francezilor...”. Despre nesepararea faptelor de opinie este vorba și în articolul

⁴ De remarcat că nu toate materialele marcate „Electorală 2011” sunt însoțite și de specificarea „Achitat din fondul electoral”. Iar afișul electoral „Împreună cu Dorin Chirtoacă pentru Chișinău”, publicat în partea superioară a paginii, nu are întotdeauna specificarea „Achitat din fondul electoral”.

"Protest cu microbuze la CSJ" (17 mai), pentru că în subtitlu se spune: "*Consilierul Oleg Onișcenco a "plămădit" un conflict între transportatori*".

În perioada menționată, *Timpul de dimineață* a favorizat Partidul Liberal și/sau pe candidatul acestei formațiuni la funcția de primar al capitalei, Dorin Chirtoacă, în 14 articole (în special în editoriale, comentarii, interviuri). Un exemplu de publicitate în favoarea lui Dorin Chirtoacă este interviul cu sociologul Dan Dungaci, publicat pe 20 mai. Dungaci spune: „...e important pentru Dorin Chirtoacă faptul că a reușit performanțe administrative remarcabile - și pe care știe să le prezinte într-o manieră care îl evidențiază ca politician de mare perspectivă... Dorin Chirtoacă poate închide gura adversarului său - reprezentantul PCRM - în orice dispută administrativă...”. Ziarul mai publică o serie de interviuri cu personalități din cultură (Spiridon Vangheli, Vasile Iovu, Ninela Caranfil), care spun că-l vor vota pe Dorin Chirtoacă pe 5 iunie. Candidata PD la funcția de primar al capitalei, Valentina Buliga, este favorizată în 4 articole.

De asemenea, în ziar au apărut 14 articole care pot fi catalogate drept publicitate ascunsă a concurenților electorali Dorin Chirtoacă/PL (10 materiale), Valentina Buliga/PD (2), Mihai Godea/candidat independent (2). Toate aceste materiale nu sunt plasate la rubrica „Electorală 2011” și nu sunt însoțite de specificarea „Achitat din fondul electoral”, dar se referă la activitatea și programul electoral al acestor candidați. De exemplu, pe 20 mai, ziarul publică un interviu amplu (paginile 14 și 19) cu Dorin Chirtoacă, intitulat "5 iunie va însemna sfârșitul ideologiei comuniste în RM", în care se vorbește despre actuala campanie electorală, sunt enumerate realizările primarului pe parcursul primului mandat, precum și prioritățile pentru viitorul mandat al lui Dorin Chirtoacă. Materialul apare la rubrica "Interviu".

Menționăm că toate materialele electorale ale candidatului PCRM, Igor Dodon, sunt marcate ca atare.

În această perioadă de monitorizare au fost publicate 16 materiale care sunt într-o anumită măsură defavorabile PCRM și candidatului Igor Dodon. Candidatul Valeriu Pleșca, Blocul „Forța a treia”, este defavorizat în 2 articole (19 și 23 mai, „Hoitarii” electorali”, „Și în 2011 la Chișinău se va vota politic, se va vota geopolitic, mai puțin managerial”), PLDM - în 2 articole (pe 19 și 20 mai, pamfletul „Planeta saluta decizia lui Filat!”), iar Oleg Onișcenco, Partidul “Casa Noastră - Moldova” - într-un articol ("Protest cu microbuze la CSJ", 17 mai).

Corectitudinea și echilibrul surselor. Pluralismul de opinie

Timpul de dimineață continuă promovarea pluralismului de opinie prin rubrici în care diferiți comentatori, dar și cetățeni de rând își exprimă părerea despre mersul campaniei electorale (exemplu: rubricile "Jurnalist cutreierând prin bloguri", „Revista presei”, „Opinii”). În perioada 16-29 mai, în 3 din cele 7 materiale controversate, în care se aduc acuzații unor concurenți electorali, este prezentată doar o singură parte în conflict. De exemplu, pe 25 mai, este publicat articolul „Palatul de lux al comuniștilor”, în care candidații PL aduc acuzații PCRM, dar opinia celor acuzați lipsește. Pluralismul de opinie lipsește în 13 materiale (este vorba în special de materialele de publicitate mascată, cu informații dintr-o singură perspectivă).

Limbajul și imaginile utilizate

Limbajul știrilor electorale din ziarul *Timpul de dimineață* este corect, iar cel al comentariilor este ușor ironic pe alocuri, dar nu exagerează în etichetări sau acuzații la adresa unor candidați. Un articol („A început clonarea comuniștilor”, 18 mai) este însoțit de un colaj foto care contravine normelor etice și deontologice.

Implicarea în campania electorală

În perioada 16-29 mai 2011, în cele opt ediții ale publicației *Moldova Suverană* au fost inserate 46 de materiale cu caracter electoral, inclusiv 8 articole care vizează indirect campania electorală pentru alegerile locale generale. Ca gen jurnalistic, de cele mai multe ori, acestea au fost materiale de opinie (22). Publicația a inserat 7 texte publicitare cu mențiunea „Achitat din Fondul Electoral”, dar și un șir de materiale publicitare nemarcate corespunzător.

Moldova suverană s-a remarcat în perioada de raport prin reflectarea campaniei preponderent în analize și materiale de opinie, știrile fiind puține și deseori sumare. De menționat spațiul foarte mare alocat materialelor de opinie și materialelor electorale plătite, în detrimentul materialelor informative. Astfel, cititorului nu îi este oferită suficientă informație pentru a putea să-și formeze independent opinii. De regulă, auditoriului i-au fost servite păreri fie ale angajaților ziarului, fie ale concurentului electoral PCRМ (în materialele care apar la rubrica Electorală 2011, cu mențiunea că au fost achitate din fondul electoral).

Evenimentele campaniei electorale au fost mediatizate de ziar selectiv, cititorii fiind informați preponderent despre evenimentele electorale organizate de PCRМ, în unele cazuri menționându-se că materialele sunt publicitare, iar în alte cazuri - nu. De remarcat că unele texte care apar în alte ziare marcate ca fiind achitate din fondul electoral, în *Moldova suverană* apar fără astfel de mențiuni.

Materialele publicitare electorale sunt de dimensiuni mari, fiind semnate în unele cazuri de comentatori politici care figurează pe lista electorală a PCRМ pentru consiliul municipal. Acestea, ca și editorialele din acest ziar, sunt de cele mai multe ori defăimătoare, abundă în acuzații la adresa altor concurenți, de regulă Dorin Chirtoacă, utilizând un limbaj peiorativ, imagini și colaje ce contravin principiilor etice și deontologice.

Obiectivitate și imparțialitate

18 din materialele publicate de *Moldova Suverană* în perioada de referință au fost părtinitoare, fiind evidentă atitudinea tendențioasă a autorilor față de subiectele puse în discuție.

În marea majoritatea a materialelor se observă favorizarea clară a candidatului PCRМ Igor Dodon și defavorizarea lui Dorin Chirtoacă (PL). Astfel, Igor Dodon a fost menționat în 10 materiale, toate în context pozitiv. Drept exemple pot servi materialele „Iubesc Moldova”

dezvoltă spiritul de patriotism”, o știre care ne spune că Igor Dodon a lansat un CD cu denumirea "Iubesc Moldova". Potrivit candidatului PCRM nu e vorba de un eveniment electoral, această lansare fiind o etapă în campania "Iubesc Moldova" (18 mai, p.1), materialele despre vizita candidatului PCRM la Bruxelles și revenirea cu soluții pentru Chișinău (20 mai, p.1, 24 mai, p.3), întâlnirea lui Dodon cu șefii misiunilor diplomatice din RM care au fost informați că PCRM nu va permite falsificarea rezultatelor alegerilor (25 mai, p.1). Mai multe editoriale și materiale de opinie prezintă avantajele lui Igor Dodon față de unul din contracandidații săi Dorin Chirtoacă etc.

Pe de altă parte, toate materialele (16) care îl vizează pe concurentul electoral Dorin Chirtoacă îl prezintă pe acesta în lumină negativă, uneori fiind prezentate informații defăimătoare false. Astfel, în materialul intitulat „Nereguli de pe vremea când la Primărie era și Ghimpu președinte al CMC” (19 mai, p. 1-2), după partea introductivă denigratoare la adresa lui Chirtoacă și Ghimpu, este inserat raportul de audit privind executarea bugetului municipal Chișinău pe anul 2009. Autorul menționează că raportul a fost făcut pentru perioada când Primăria Chișinăului *era controlată exclusiv de familiile Ghimpu și Chirtoacă*, perioadă când *au fost comise jafuri de proporții, incompetențe și neglijențe în serviciu*. De notat că autorul fie din incompetență, fie cu rea-credință distorsionează realitatea și transmite mesaje false către cititori (vezi studiul de caz nr. 2). Articolul continuă în următoarele ediții (20 mai, 24 mai, 25 și 26 mai). Textele sunt foarte mari, iar imaginile îi prezintă pe Ghimpu, Chirtoacă și Urechean, vina pentru problemele depistate în raportul de audit fiind transferată pe seama lui Gimpu și Chirtoacă.

Drept alte exemple de materiale tendențioase, care nu întrunesc standardele jurnalismului de calitate, pot servi articolele „Reabilitarea infrastructurii rutiere din Chișinău, declarată primordială doar în campanie electorală” (20 mai, p.2), „Chirtoacă, bătașul de televizor și incompetentul în viață” (19 mai, p.3), „Chișinăul a ajuns a fi capitala criminală a Moldovei sărăcite, iar primăria un fel de stat major al corupției” (20 mai, p.3), „Chirtoacă – blestem pentru Chișinău”, 26 mai, p.3 etc.

De remarcat că majoritatea analizelor inserate de *Moldova Suverană* sunt tendențioase. Subiectivismul este manifestat prin selectarea surselor citate și unchiul de abordare. Impresia generală pe care o lasă astfel de analize e că scopul autorilor e de a compila informații în scopul discreditării, prin includerea selectivă a detaliilor, omiterea replicilor celor acuzați. Nu sunt puse în discuție și argumentele celeilalte tabere. Din materialele respective transpare opinia autorilor, opinii care deseori nu au bază factuală. Or, materialele de analiză, prin definiție, au ca scop examinarea în profunzime a unui subiect, cu prezentare diverselor păreri și critică argumentată care ar ajuta auditoriul să înțeleagă mai bine anumite momente, evenimente, fenomene.

Corectitudinea și echilibrul surselor. Pluralismul de opinie

În 21 texte jurnalistice informațiile au fost prezentate din mai multe surse, însă dintr-o singură perspectivă. Astfel, *Moldova Suverană* a eșuat să asigure pluralismul de opinie. Ziarul continuă să ignore principiul citării obligatorii a ambelor părți în materiale controversate. Astfel, din 14 texte care au abordat un subiect controversat sau în care au fost lansate acuzații la adresa unui concurent electoral sau a partidului pe care acesta îl

reprezintă, doar într-un caz a fost asigurat dreptul la replică, așa cum cer normele deontologice.

Limbajul și imaginile utilizate

În 19 materiale publicate în *Moldova Suverană* au fost utilizate expresii cu nuanță peiorativă, insinuante și semi-licențioase, colaje nemarcate corespunzător sau imagini trucate în scop de manipulare. Cel mai des este atacat candidatul PL Dorin Chirtoacă care este numit *politruc extremist, un mascul refulat, mameluc, piaiță extremistă și manipulată, rebelul liberal, Dorinel*. De cele mai multe ori, aceste etichete se conțin în editoriale și în materialele publicitare. Or, potrivit codului deontologic, *opiniile, prin natura lor, deși sunt subiective, și nu ar trebui să se supună criteriului de corectitudine în raport cu realitatea trebuie totuși să intre sub incidența exprimării oneste și etice a lor*.

De asemenea, colajele și caricaturile de cele mai multe ori îl înfățișează pe D. Chirtoacă în ipostaze defavorabile, cum ar fi de exemplu colajul în care acesta poartă uniformă de națist („Chirtoacă, bătașul de televizor și incompetentul în viață”, 19 mai, p.3), sau fotografia trucată în care Dorin Chirtoacă și Mihai Ghimpu stau spate la spate cu topoare în mână pe fundalul imaginii Primăriei, în textul intitulat „Chișinăul a ajuns a fi capitala criminală a Moldovei sărăcite, iar primăria un fel de stat major al corupției” din 20 mai (p.3).

Implicarea în campania electorală

În perioada 16–29 mai 2011, în cele opt ediții ale ziarului *Nezavisimaia Moldova* au fost publicate 56 de articole cu caracter electoral direct sau indirect. Temele favorite ale ziarului în această perioadă au fost „marșurile sociale” desfășurate de PCRM în unele orașe ale țării, jubileul de 70 de ani al liderului PCRM Vladimir Voronin, prezentarea prevederilor programului electoral al candidatului PCRM Igor Dodon, critica activității lui Dorin Chirtoacă în funcția de primar general al Chișinăului, critica Alianței pentru Integritate Europeană.

În general, ziarul face dovada unei implicări selective în reflectarea campaniei electorale, mediatizând doar activitățile de campanie desfășurate de Partidul Comuniștilor și candidatul la funcția de primar general al Chișinăului Igor Dodon. Ceilalți concurenți electorali sunt amintiți doar în contextul unor acuzații și materiale critice, semnate de colaboratorii redacției, cititori sau experți apropiați PCRM. Candidatul PL la Primăria Capitalei Dorin Chirtoacă este acuzat de gestionare ineficientă a treburilor municipalității în toate materialele care îl vizează. În câteva rânduri, *Nezavisimaia Moldova* a prezentat și declarațiile unor reprezentanți ai Partidului Legii și Dreptății (Marcel Darie, Nicolae Alexei), care au acuzat de corupție primăria și personal pe Dorin Chirtoacă. În perioada monitorizată, au fost publicate 14 texte însoțite de specificarea “Achitat din fondul electoral”, în toate cazurile fiind vorba despre promovarea candidaților PCRM, în special a lui Igor Dodon.

Obiectivitate și imparțialitate

Singurul concurent electoral, văzut cu ochi buni de *Nezavisimaia Moldova*, este Igor Dodon. În afara materialelor pozitive despre candidatul PCRM, despre care cititorii sunt informați că ar fi fost achitate din fondul electoral al acestui partid, ziarul publică și alte articole care îl favorizează clar pe Dodon în comparație cu ceilalți candidați. Astfel, în ediția din 17 mai, a fost publicat materialul *В предстоящее четырехлетие город должен возглавить антикризисный менеджер (În următorii patru ani, orașul trebuie să fie condus de un manager anticriză)*, semnat de economistul Mihail Poisic, care îl critică pe Dorin Chirtoacă și afirmă că la conducerea primăriei trebuie să fie aleasă o persoană cu capacități și abilități manageriale. În același timp, autorul aduce argumente că viitorul primar nu trebuie să fie neapărat din alianța de guvernământ. Chiar dacă în text nu apare numele lui Igor Dodon, materialul lasă să se înțeleagă că anume candidatul PCRM dispune de calitățile necesare pentru conducerea orașului. La 18 mai, ziarul a publicat comentariul deputatului-comunist Zurab Todua „5 июня - день, когда нужно защитить Победу и мир” (5 iunie – ziua când trebuie de apărat Victoria), în care autoritățile liberale sunt asociate cu fascismul, afirmându-se că la 5 iunie alegătorii trebuie să voteze pentru apărarea Victoriei. Deseori, sunt publicate scrisori ale cititorilor în susținerea lui Dodon (18 mai: „Игорь Додон уже помогает кишинёвцам” (Igor Dodon deja ajută chișinăuienii) – autoarea scrie că a fost ajutată de candidatul PCRM să-și trateze fiul de 3 ani și își exprimă speranța în victoria lui Dodon la alegerile locale, 20 mai: la rubrica „Ревиста писем к редакции”, intitulată „Молдова - наш общий дом” (Moldova – casa noastră comună) au fost publicate mai multe scrisori, în care sunt criticați candidații Dorin Chirtoacă (PL) și Valentina Buliga (PDM), în schimb Igor Dodon este lăudat etc. În numărul de la 24 mai, ziarul preia un comunicat al staff-ului electoral al candidatului PCRM care informează despre vizita lui Igor Dodon la Bruxelles („Европейская поддержка для развития Кишинева” (Susținere europeană pentru dezvoltarea Chișinăului), menționând că în rezultatul acestei vizite candidatul comuniștilor a reușit să stabilească relații cu primarii unor orașe belgiene, inclusiv a Bruxelles-ului. În comentariul „Интеллигентность профессионала” (Inteligența profesionistului), publicat la 27 mai, autorul Tudor Soroceanu încearcă să-i convingă pe cititori de atu-urile lui Igor Dodon în fața contra-candidaților săi. În total, candidatul PCRM a beneficiat de 22 de apariții în *Nezavisimaia Moldova* în perioada monitorizată, toate în context pozitiv și favorizant.

În raport cu ceilalți concurenți electorali, *Nezavisimaia Moldova* are o atitudine total diferită: unii sunt criticați vehement și acuzați de maladministrare, standarde duble sau corupție (Dorin Chirtoacă, PL; parțial Valentina Buliga, PDM și Mihai Godea, independent; candidații PLDM și AIE în ansamblu), alții sunt trecuți cu vederea sau amintiți doar atunci când aceștia lansează acuzații în adresa lui Dorin Chirtoacă (Marcel Darie, PLD).

Candidatul PL la funcția de primar general al Chișinăului Dorin Chirtoacă este „ținta” preferată a criticilor și acuzațiilor ziarului *Nezavisimaia Moldova*, în perioada de raport fiind publicate peste 20 de texte care îl vizează direct sau indirect, toate prezentându-l în context negativ și defavorabil. Astfel, din materialele apărute în ziar în această perioadă, cititorii au putut afla că Dorin Chirtoacă este acuzat de implementarea unor scheme de corupție în scopul acumulării banilor pentru Partidul Liberal (17 mai), de „profanarea” Arcului de Triumf (19 mai), de incompetență, iresponsabilitate și incapacitatea de a face ceva bun pentru oraș (25 mai) etc. Dorin Chirtoacă a fost defavorizat și prin caricaturile și

imaginile care au ilustrat unele articole. Comentariul intitulat „*Интеллигентность профессионала*” (*Inteligența profesionistului*”, 27 mai), spre exemplu, este ilustrat cu o caricatură care îl reprezintă pe Dorin Chirtoacă ca pe un balaur cu trei capete, semnată „Primar, producător, liberal!”.

Candidata PDM la funcția de primar general al municipiului Chișinău Valentina Buliga a fost vizată direct sau indirect în 6 texte, publicate în perioada de raport. În materialele publicate la 20 mai la rubrica „Revista scrisorilor la redacție”, responsabilă pentru rubrică Ana Meleca o acuză pe V. Buliga că minte, făcând trimitere la cititori. Acuzații similare au fost lansate și în unele scrisori publicate la aceeași rubrică pe 27 mai. În comentariul intitulat „*Сахар и соль – белая смерть молдавской демократии*” („*Zahărul și sarea – moartea albă a democrației moldovenești*” (26 mai), Partidul Democrat și reprezentanții acestuia sunt acuzați de coruperea alegătorilor.

Candidatul independent la primăria Chișinăului Mihai Godea este vizat direct într-un material care îl acuză pe președintele Federației naționale de tenis Igor Țurcanu (care face parte din grupul persoanelor de încredere ale lui M. Godea) de protecționism și administrare defectuoasă (20 mai, „*Грязные игры*” („*Jocuri murdare*”). Autorul lasă să se înțeleagă că Godea ar fi implicat sau ar proteja presupusele încălcări comise de I. Țurcanu.

Corectitudinea și echilibrul surselor. Pluralismul de opinie

Lipsa pluralismului și dezechilibrul surselor citate sunt două din cele mai grave probleme deontologice înregistrate la publicația *Nezavisimaa Moldova*. Astfel, 12 texte jurnalistice care s-au referit direct sau indirect la campania electorală au prezentat informații dintr-o singură sursă, iar în 9 din cele 13 materiale care au abordat o problemă/un subiect controversat din campania electorală, a fost prezentată opinia/poziția unei singure părți, în majoritatea cazurilor fiind vorba de un reprezentant al PCRМ sau de un simpatizant al acestui partid.

Dreptul la replică nu a fost acordat în cazurile când acest lucru se impunea, deoarece fusese lansate acuzații grave. Astfel, în niciun caz când au fost făcute acuzații în adresa candidaților la funcția de primar al municipiului Chișinău Dorin Chirtoacă (PL), Valentina Buliga (PDM), Mihai Godea (independent), acestora nu li s-a solicitat opinia sau reacția, rareori (când au fost preluate știri de la alte instituții mass-media) indicându-se că respectivii candidați „încă nu au comentat acuzațiile”. La fel, nu a fost oferit dreptul la replică nici la publicarea acuzațiilor în adresa PLDM, lansate de Coaliția „Controlul civic 2011”, cum că acest partid utilizează în scop electoral datele din Registrul de stat al populației (26 mai).

Limbajul și imaginile utilizate

O parte din articolele publicate utilizează un limbaj categoric și plin de etichete, în special când e vorba de actuala guvernare. În unele cazuri, pentru amplificarea efectului de defavorizare, ziarul utilizează imagini care nu se referă la evenimentul mediatizat, ceea ce contravine deontologiei profesionale a jurnalistului. Astfel, la 24 mai a fost publicat materialul cu titlul „*Пока мэр танцует...*”, în care se relatează despre consecințele ploii torențiale din ajun, cu trimitere la un portal informațional. În text se anunța că, în urma ploii, circulația transportului pe unele străzi a fost paralizată. Știrea a fost ilustrată cu două

fotografii: una reprezentând mașinile inundate, iar alta – pe primarul Dorin Chirtoacă, dansând la o petrecere. Aceste imagini, precum și titlul ales, le sugerează cititorilor ideea falsă că primarul chefuiește, în timp ce orașul este inundat.

Implicarea în campania electorală

Jurnal de Chișinău a publicat în perioada monitorizată 50 de articole care pot fi catalogate ca materiale electorale directe sau indirecte (inclusiv 12 materiale de publicitate electorală). Majoritatea acestora prezintă puncte de vedere sau analize pe marginea unor evenimente sau declarații din campania electorală și doar 9 materiale au un caracter pur informativ. Printre acestea menționăm articolele despre refuzul MAI de a face publice numele celor care au comandat falsurile ziaristice (17 mai), înființarea Partidului Comunist (20 mai), retragerea lui Dumitru Pulbere din Consiliul de reformarea a instituțiilor de drept (27 mai) etc. Pe data de 20 și 27 mai, *Jurnal de Chișinău* inserează suplimentul *Activ*, editat de Asociația Presei Independente, în care găsim încă 11 materiale care oferă cititorului informații despre mersul campaniei, comportamentul concurenților electorali, regulile de vot pe care trebuie să le cunoască un alegător și altele.

Imparțialitate și obiectivitate

În perioada monitorizată nu putem vorbi despre favorizarea sau defavorizarea deschisă de către *Jurnal de Chișinău* a unor formațiuni politice implicate în campania electorală pentru alegerile locale generale din 5 iunie. Cu toate acestea ziarul publică mai multe articole în care, prin luările de poziție, autorii tind să ofere o anumită susținere unor partide. Astfel remarcăm în 4 articole o favorizare a Partidului Liberal Democrat și a liderului Vlad Filat care apare ca o locomotivă pentru formațiune în mai multe spoturi electorale („Premierul sabotat”, 17 mai; „Moscova este interesată de distrugerea PLDM”, 27 mai; „Păpușarul poate să dinamiteze AIE”, 27 mai; „Filat îi păsuiește pe proprietarii de mașini cu numere străine”, 27 mai). La fel se întâmplă și în două subiecte despre Partidul Liberal și candidatul acestuia la funcția de primar al capitalei, Dorin Chirtoacă („Sport electoral”, 17 mai; „Chișinăul ar putea fi cucerit din prima”, 27 mai). În materiale sunt punctate avantajele pe care le are Chirtoacă în comparație cu alți candidați electorali, dar mai ales cu cel din partea PCRM.

Atenția acordată celor două partide menționate mai sus contrastează mult cu cea acordată Partidului Comuniștilor din Republica Moldova. PCRM este pomenit în 10 materiale, toate cu un caracter negativ, pe alocuri atent voalat. Pe 17 mai, în analiza sa „Candidații și spionii Moscovei”, editorialistul Petru Bogatu scrie că Igor Dodon este candidatul Guvernului rus. Dodon este și eroul rubricii „Scrisorile lui Buraga” din această ediție. Într-un așa-zis interviu cu Voronin despre retragerea lui Victor Bodiu din campania electorală, acesta vine cu „soluția” oferită de Igor Dodon – „soluția pentru curățarea vaselor de grăsime, pentru nimicirea gândacilor de bucătărie, etc.”. Stilul pamfletar și atacurile subtile la adresa PCRM sunt păstrate și în alte materiale. În „Scrisoarea de marți” din 24 mai, autorul vorbește despre comunism și sărăcie. El ajunge la concluzia că: „Pericolul comunismului ne paște atâta timp, cât vom fi cei mai săraci din Europa... Pentru a scăpa de sărăcie, e nevoie să ne mântuim de comuniști”.

Corectitudinea și echilibrul surselor. Pluralismul de opinie

Din cele patru materiale cu caracter controversat, două nu au oferit spațiu pentru replică persoanelor vizate. Pe 17 mai, *Jurnal de Chișinău* publică articolul „Premierul sabotat. De multe ori, indicațiile premierului rămân în vânt”. În material se menționează că mai multe solicitări ale premierului nu sunt realizate de către miniștri PD, printre care și Valentina Buliga, din motiv că este implicată în campania electorală. Ultima nu are spațiu pentru replică. La fel și în materialul „MAI refuză să dea numele celor care au comandat falsurile ziaristice„. În articol, Valentina Buliga este cea care acuză de data aceasta. Potrivit ei, „falsurile sunt opera PCRM”. Ziarul nu aduce și poziția acestui partid acuzat de falsificarea unor publicații.

Pentru a face față Codului Deontologic și a oferi ambele poziții în cazul unor articole de controversă, ziariștii de la *Jurnal de Chișinău* fac trimitere la unele citate oferite de către persoana vizată în condiții neclare. Aceasta se întâmplă în articolul din 24 mai „Comunistul Dodon a redobândit cetățenia României?”. Autorul menționează că: „*deputatul PCRM nu s-a bucurat, așa cum fac și alți basarabeni, la aflarea veștii că a redobândit cetățenia României, dar a spus că e vorba de o „diversiune politică”*”. Replica pare a fi mai mult deducția autorului, pentru că la final acesta se trădează cu o precizare: "*Deocamdată nu se știe exact dacă anume comunistul Igor Dodon este cel care a redobândit cetățenia română. Potrivit Centrului Resurselor Informaționale de Stat REGISTRU, în Republica Moldova sunt înregistrate 16 persoane care poartă numele de Igor Dodon...*".

Limbajul și imaginile utilizate

În general, știrile la tema alegerilor locale, publicate în *Jurnal de Chișinău*, respectă normele de conduită jurnalistică privind transmiterea obiectivă și echidistantă a informației, precum și a prezentării diferitelor opinii la aceeași temă. Nu au fost înregistrate exagerări la nivel de limbaj sau imagini trucate nici în articolele de opinie sau analizele apărute în ziar.

4. Concluzii

În baza rezultatelor monitorizării se poate de constatat că, în intervalul 16-29 mai 2011, mass-media monitorizate au avut un comportament diferit în reflectarea campaniei electorale, unele din ele admitând derogări de la principiile etice și deontologice.

- La postul *Prime TV* nu au fost înregistrate abateri grave de la normele deontologice care ar fi dus la distorsionarea realității. În același timp, frecvența apariției unor candidați în știri și unghiul de abordare a evenimentelor electorale denotă clar simpatia editorială a acestui post de televiziune față de Partidul Democrat. În unele cazuri materialele puse pe post în buletinul de știri au reprezentat agitație electorală în favoarea PDM.

- Postul privat cu acoperire națională *NIT* continuă să fie o tribună de manipulare a opiniei publice prin promovarea deschisă a ideologiei Partidului Comunistilor din Republica Moldova. Majoritatea știrilor puse pe post de NIT deformează mesajele contracandidaților electorali ai acestei formațiuni și îi prezintă

în context negativ fără a le oferi dreptul la replică. NIT admite utilizarea unor caricaturi și imagini de arhivă care denaturează mesajele și realitățile din campanie.

- *Euro TV* a avut un comportament imparțial și a asigurat pluralismul de opinie, fără abateri de la standardele profesionale și deontologice.

- Postul cu acoperire regională *N4* a favorizat ușor PLDM atât prin știri de la evenimente electorale, cât și prin știri de imagine cu prezența premierului Filat.

- La *Jurnal TV* nu se remarcă o părtinire evidentă în favoarea sau defavoarea vreunui concurent electoral. Totuși, judecând după frecvența și contextul apariției în știri, de tratament preferențial au beneficiat PL, în special Dorin Chirtoacă, și Mihai Godea, candidat independent.

- Cotidianul *Adevărul* a reflectat campania echilibrat, fără a se situa de partea unor sau altor concurenți electorali. Nu au fost înregistrate abateri evidente de la standardele profesionale și deontologice.

- În *Timpul de dimineață* au fost remarcate unele probleme la capitolul echilibrului surselor în materialele controversate, fiind totodată înregistrate mai multe materiale care pot fi catalogate ca și publicitate mascată. Ziarul îl favorizează pe candidatul PL, Dorin Chirtoacă, și îl defavorizează pe Igor Dodon, candidatul PCRM.

- *Jurnal de Chișinău* tinde în continuare să promoveze o atitudine corectă și obiectivă față de toți concurenții electorali cu respectarea standardelor profesionale și deontologice. Totuși, în mai multe materiale de opinie sau cu caracter pamfletar a fost remarcată o defavorizare nuanțată a Partidului Comuniștilor din Republica Moldova.

- Publicațiile *Moldova suverană* și *Nezavisimaia Moldova* au făcut partizanat deschis în favoarea candidatului PCRM și în defavoarea celorlalți concurenți electorali, în special din partea PL. În ambele ziare se menține tendința de a prezenta informație mai mult unilaterală, bazată pe o singură sau mai multe surse, dar care exprimă aceleași puncte de vedere. Limbajul utilizat, în special în materialele de opinie, este deseori peiorativ, iar imaginile trucate contravin normelor deontologice.

6. Recomandări:

- Mass-media monitorizate ar trebui să utilizeze rapoartele de monitorizare ca instrumente de autoreglementare și să elimine carențele, astfel încât în activitatea lor ulterioară:
 - Să informeze corect, imparțial și echidistant alegătorii;
 - Să renunțe, în știri, la aprecierea/comentarea evenimentelor electorale ale partidelor politice sau a reprezentanților acestora;
 - Să elimine discriminările în aplicarea principiului pluralismului și diversității de opinie și în oferirea dreptului la replică;
 - Să țină cont de convingerile politice ale diferitelor categorii ale populației, asigurând echilibrul și diversitatea opiniilor, dar și libertatea de exprimare;
 - Să reflecte veridic evenimentele fără a deforma sensul realității prin montaj și comentarii, respectând principiul de informare din mai multe surse.
- Consiliul Coordonator al Audiovizualului să se autosesizeze și sancționeze, în conformitate cu prevederile Codului Audiovizualului, radiodifuzorii care încălcă

dreptul locuitorilor RM la informare completă, obiectivă și veridică, dreptul la libera exprimare a opiniilor și dreptul la libera comunicare a informațiilor prin intermediul mijloacelor de radiodifuziune și televiziune.

ANEXĂ

Studiu de caz nr. 1 NIT, Curier, 19 mai, 22:00

Reporter: Sergiu Strungaru

Pe data de 19 mai, (22:18, știrea 5), postul de televiziune NIT prezintă un material drept un “reportaj realizat de Sergiu Strungaru”, dar care la prima vedere este departe de caracteristicile acestui gen publicistic construit pe baza unor date culese la fața locului în mod real și nepărtinitor.

Materialul se referă la un spot electoral al lui Dorin Chirtoacă, material care, conform reporterului, “trezește debateri”, iar “internauții nu își dau rând la comentarea spotului”. Reporterul identifică “două tabere” printre comentatorii spotului, în prima fiind cei care apreciază “vocea, imaginile, muzica reușită, cravata potrivită cămășii”, iar cea de-a doua tabără este sceptică referitor la conținutul clipului și “pune la îndoială unele realizări cu care se laudă Chirtoacă”. Prin această delimitare a două tabere reporterul crede că a rezolvat formal necesitatea pluralismului de opinii, fără să atragă atenția că primii se referă la felul cum arată candidatul și calitatea artistică a spotului, iar ceilalți la realizările candidatului la funcția de primar. Prin utilizarea acestei modalități de a clasifica opiniile după principii diferite, reporterul trișează chiar de la început.

Mai departe autorul utilizează diverse mijloace pentru demontarea a cinci din nouă afirmații ale lui Dorin Chirtoacă. Astfel, primul insert din spotul candidatului PL la funcția de primar în care acesta vorbește despre: “Rezolvarea după 42 de ani a problemei mirosului neplăcut de la stația de epurare a apei”, este urmat de afirmația reporterului: “Amintim că sute de tone de noroi toxic au fost mutate lângă Bubuieci, provocând protestul organizațiilor de mediu”. Și pentru mai multă credibilitate este inclusă părerea nu a unui reprezentant al organizațiilor de mediu, ci a unui consilier al comunei Bubuieci care vorbește despre riscurile ecologice ale noroiului. Toate acestea pe imagini cu camioane care descarcă noroi. Postul nu specifică de unde sunt luate imaginile, în schimb pune pe fundal un cântec de Ada Milea: “Ninge cu noroi pe noi/ Un strat maro s-a depus...”. Acest trucaj video și audio, este departe de informațiile reale și nepărtinitoare care ar fi trebuit să apară într-un reportaj.

Și altă afirmație a lui Dorin Chirtoacă despre “implementarea programului de reparație a drumurilor” este urmată de concluzia reporterului că “acest subiect este unul din cele mai dureroase, căci în ultimi ani gropile s-au transformat în adevărate cratere”. Urmează trei păreri despre calitatea reparațiilor de pe strada Alba Iulia, apoi imagini cu drumuri și Dorin Chirtoacă. Toate aceste pe fundalul unui cântec în limba rusă “doroghi moi, doroghi, vî nosili noghi, pomogali boghi”. Combinația de muzică și imagini pune în lumină negativă candidatul, fără să ofere contraargumente la cele declarate de către acesta în spotul electoral.

Mai departe este pusă la îndoială următoarea realizare prezentată de Chirtoacă: “procurarea 100 troleibuze noi la standarde europene”. Și aceasta este urmată de o altă constatare a reporterului: “mai mult de jumătate din troleibuzele aduse la Chișinău au avut defecțiuni

tehnice și au fost scoase de pe traseu”. Drept dovadă este inclus un fragment dintr-un interviu cu un șofer de troleibuz. Reporter : “Ce s-a întâmplat?”, șofer: “S-a stricat. Va veni mecanicul și va vedea ce e”, reporter: “Așa mergând pe drum s-a stricat?”, șofer “Da, așa mergând pe drum”. Acest dialog este continuat de un fragment video, filmat cu telefonul mobil, după cum e indicat pe ecran, care conține o discuție între două voci lângă un troleibuz presupus stricat: “Pozvoni Chirtoachi, poporosi paroli, (râsete) - Tak golosovati za Chirtoacă ili ne golosovati? (rîsete din nou)”. Nici de data aceasta, telespectatorii nu au primit argumente care ar demonta realizările fostului primar, ci doar niște acuzații luate nu se știe cum și în ce împrejurimi.

“Amenajarea a peste 100 de locuri de joacă și odihnă pentru copii” este contracarată de afirmația reporterului: “În paralel oamenii se plâneau că zeci de terenuri de joacă sunt transformate în parcări sau blocuri supraetajate”. În continuare este inserat un reportaj dintr-o curte din Chișinău unde este demolat un teren de joacă vechi, care include doar două păreri – cineva regretă că e demolat, căci au crescut mai multe generații jucându-se acolo, iar cealaltă voce afirmă că nu au nevoie de fiarele vechi și ruginite, căci sunt periculoase pentru copii. Din acest fragment nu reiese că terenul ar fi demolat pentru a construi o parcare. Acest fragment apare într-o altă știre din același buletin (știrea 7) din care reiese că terenul e demolat pentru a se construi unul nou, conform actelor prezentate de Primărie, iar decizia pentru renovarea terenului a fost luată în februarie 2011 odată cu reconstruirea mai multor terenuri de joacă vechi. Materialul se încheie cu întrebarea retorică a reporterului – de ce așa o grijă bruscă a autorităților pentru copii și terenuri de joacă? - concluzia este: grija face parte din campania electorală. Intenția reporterului de a ne demonstra că terenurile de joacă sunt transformate în parcări se încheie prin denaturarea unor realități și manipularea opiniei publice prin prezentarea unor informații trucate.

Afirmația lui Chirtoacă că a acordat ajutoare și compensații pentru bugetari și familiile defavorizate este urmată de constatarea reporterului că “În semn de mulțumire Dorin Chirtoacă era la un pas de a fi călcat în picioare acum doi ani de către familiile defavorizate și de către pensionari”. Constatarea este însoțită de imagini de arhivă – fără specificarea acestui fapt – de la un protest al pensionarilor organizat de ONG “Salvgardare” și Maia Laguta, în care protestatarii l-au îmbrâncit pe edil. Din material nu reiese că protestul a avut loc înainte de acordarea indemnizațiilor sociale la care se referă candidatul la funcția de primar general.

Ultima afirmație a lui Chirtoacă: “Sunt rezultate reale pe care le-am obținut împreună” este urmată de cântecul: “Și dacă mă votați, ia auzi aci aici: O să fac case și creșe/ pentru mame și copii/ Să aveți sport și stadioane/ pentru oamenii muncii/ Proactiv voi milita/ ca bugetele să crească/ Să pun țara pe un făgaș/ de dezvoltare firească”. Melodia este însoțită de un montaj de imagini cu Chirtoacă închinând pahare, imagini de la sărbătorirea zilei sale de naștere, mese cu bucate și băutură, o grămadă de sticle goale, materialul încheindu-se cu Chirtoacă pufnind în râs și râzând cu poftă, în timp ce cântecul sună astfel: “să pun țara pe făgaș/ De dezvoltare firească”.

Abordarea respectivă încălcă în mod flagrant prevederile Codului audiovizualului care spun că sensul realității nu poate fi deformat prin tertipuri de montaj, comentarii, mod de formulare sau titluri (Art. 7). De asemenea, se încălcă prevederile Regulamentului CEC

privind reflectarea campaniei electorale la alegerile locale generale din 5 iunie 2011 în mijloacele de informare în masă din Republica Moldova, care stipulează clar că „Publicitatea electorală nu va fi inclusă în programele de știri, emisiuni sportive, emisiuni pentru copii, emisiuni cu tematică religioasă”(p. 12) și „Materialele electorale publicate sau difuzate, atât ale Comisiei Electorale Centrale, cât și ale concurenților electorali, nu pot fi însoțite de comentarii”(p.17).

Studiu de caz nr. 2

Moldova suverană, 19 mai 2011, p.1-2

„Nereguli de pe vremea când la Primărie era și Ghimpu președinte al CMC”

Autor - anonim

Moldova suverană inserează în paginile sale Raportul de audit al executării bugetului municipal pe anul 2009, care este publicat pe părți, în serie (19, 20, 24, 25, 26 mai). Primul material, care nu este semnat, este însoțit de o parte introductivă care explică de ce ziarul a ales să republice acest document voluminos integral, fără să intervină în el „nici măcar cu o virgulă”. Autorul explică cititorilor că raportul a fost făcut pentru perioada când Primăria Chișinăului era *controlată exclusiv de familiile Ghimpu și Chirtoacă*, perioadă când *au fost comise jafuri de proporții, incompetențe și neglijențe în serviciu*.

Fie din incompetență, fie cu rea-credință, autorul anonim distorsionează realitatea și transmite mesaje false către cititori. În primul rând, titlul este tendențios și fals. Or, raportul prezintă informații din anul 2009, perioadă în care Mihai Ghimpu nu era președinte al Consiliului Municipal Chișinău, așa cum insinuează titlul și partea introductivă. Respectivul a fost președinte al CMC în perioada octombrie 2007-iunie 2009⁵. De fapt, în lunile ianuarie-februarie 2009, incluse în raportul de audit, această funcție era deținută de Eduard Mușuc (actualmente deputat în Parlamentul RM din partea PCRM), care a fost președinte CMC din iunie 2008 până în februarie 2009. După demiterea acestuia⁶, președinția CMC a fost deținută prin rotație și abia în vara anului 2010 a fost ales un președinte al CMC⁷. Autorul, însă, din anumite motive, nu menționează acest lucru, transferând vina pe neregulile depistate pe Ghimpu și Chirtoacă.

De notat că textele sunt foarte mari, fiind însoțite de imaginile lui Ghimpu, Chirtoacă și Urechean. Utilizarea imaginilor respective alături de titlu și textul care prezintă diferite

⁵ Mihai Ghimpu a fost ales legal în funcția de președinte al CMC: <http://politicom.moldova.org/news/mihai-ghimpu-a-fost-ales-legal-in-functia-de-presedinte-al-cmc-129835-rom.html>. Demiterea lui Mihai Ghimpu, pe ordinea de zi a consiliului: <http://www.protv.md/stiri/politic/demiterea-lui-mihai-ghimpu-pe-ordinea-de-zi-a-consiliului.html>

⁶ Eduard Mușuc a fost demis prin vot secret: <http://www.azi.md/ro/story/1338>. Președinte al CMC ales prin rotație: http://www.capitala.md/index.php?option=com_content&view=article&id=133%3Apreedinte-al-cmc-ales-prin-rotaie&Itemid=4&lang=ro

⁷ CMC are președinte nou: <http://www.allmoldova.com/ro/moldova-news/society/1249050007.html>

cazuri de încălcări și gestionare frauduloasă a banilor publici, are menirea a de inocula ideea că anume Ghimpu și Chirtoacă sunt cei culpabili de cele menționate în raport.

În concluzie, materialele respective au un evident caracter denigrator și comportă riscul acționării ziarului în judecată pentru defăimare și răspândirea informațiilor false cu rea-credință.

Studiu de caz nr.3

Nezavisimaia Moldova, 19 mai 2011

Дискуссия на ТВ: Додон хочет заниматься хозяйственной деятельностью, а Киртоакэ волнуют политические конфигурации (Discuții la TV: Dodon dorește să se ocupe de activități administrative, iar Chirtoacă este preocupat de configurațiile politice) (<http://www.nm.md/daily/article/2011/05/19/0103.html>)

La 19 mai, ziarul Nezavisimaia Moldova inserează un material în care povestește cititorilor despre dezbaterile electorale care au avut loc pe data de 17 mai la Publika TV între Igor Dodon, candidatul PCRM la funcția de primar al capitalei, și Dorin Chirtoacă, candidatul PL la funcția de primar al capitalei. Această intenție, frumoasă la prima vedere, de a le transmite alegătorilor cele mai importate pasaje din emisiune se transformă de fapt într-un model de selectare tendențioasă a mesajelor și manipulare a opiniei publice.

Dacă este să judecăm după conținutul articolului, reiese că cel mai activ la dezbateri a fost candidatul PCRM. Aproximativ 90 la sută din citatele preluate din emisiune aparțin lui Igor Dodon. Acesta este citat de fiecare dată cu precizie, iar replicile lui Chirtoacă lipsesc. În cele câteva aliniate formulate de ziar se regăsește întreaga platformă electorală a candidatului comuniștilor la funcția de primar al capitalei.

„Locuitorii Chișinăului așteaptă de la noi discuții constructive, dar nu un război politic, ei așteaptă soluții pentru probleme reale, dar nu confruntări ideologice”, spune Igor Dodon și adaugă: *„Din păcate, în activitatea conducătorilor primăriei Capitalei în ultimii patru ani a fost prea multă politică, mult mai multă decât rezolvarea unor probleme reale”.* Candidatul comuniștilor este citat cu mai multe răspunsuri și pentru depășirea eventualelor neînțelegeri cu coaliția de guvernare în caz de va ajunge la Primărie. *„Realitatea demonstrează că, în ultimele luni, mulți membri ai AIE recunosc că au sprijinit Alianța, deoarece aveau nevoie de funcții. Nu mă aștept la schimbarea configurației Alianței, ci la o activitate constructivă dacă nu mă voi amesteca în politică. Voi găsi un limbaj comun cu premierul Filat și cu alte persoane”.*

Dorin Chirtoacă este citat abia în finalul articolului. Acesta vine cu o replică la ultimul enunț al contracandidatului și este introdus cu ajutorul unei aprecieri din partea autorului. *„Dorin Chirtoacă a fost în mod evident nemulțumit (s.n.) atunci când Igor Dodon a făcut aluzie la posibilele schimbări în arena politică.”*

În final, autorul amintește că, „*potrivit publika.md, 14 candidați luptă pentru fotoliul de primar al Capitalei*”. Nu este clar dacă această trimitere se referă strict la această informație sau la întreaga știre. În realitate, un material cu un astfel de conținut nu a fost identificat pe site-ul postului de televiziune la care s-au întâlnit cei doi candidați. Din cele menționate mai sus reiese că ziarul trișează prin trimiterea la o sursă care în realitate nu există.

Prin felul în care a fost selectată informația și a fost scris titlul, ziarul dă dovadă de lipsă de obiectivitate și imparțialitate. Deși, la prima vedere, publicația respectă pluralismul de opinii prin citarea ambelor părți, decalajul mare dintre spațiul oferit lui Igor Dodon și cel rezervat lui Dorin Chirtoacă arată că nu a fost respectat echilibrul între cele două părți. Aceste două observații, plus opinia autorului despre comportamentul celor doi în cadrul dezbaterii televizate (este vorba de o știre, și nu de o comentariu) denotă și o atitudine tendențioasă în favoarea candidatului PCRM la funcția de primar al Capitalei.

*Coaliția 2009 este o uniune benevolă de organizații neguvernamentale din Republica Moldova care au drept scop sa contribuie la asigurarea unor alegeri libere, corecte, transparente și democratice ale Parlamentului Republicii Moldova și continuă activitățile de promovare a unor alegeri libere și corecte demarate de Coaliția 2005 și 2007. **La moment Coaliția 2009 întrunește peste 70 de organizații neguvernamentale.***